

Tiltagende lønstigningstakter i den offentlige sektor

Lønnen for statsansatte steg i 4. kvartal 2018 med 3,1 pct., hvilket er 0,4 pct.-point højere end i 3. kvartal 2018, jf. tabel 1. For kommunalt og regionalt ansatte tiltog lønstigningstakten med hhv. 0,7 og 0,6 pct.-point, hvilket indebar en lønudvikling i begge delsektorer på 2,1 pct. Den tiltagende offentlige lønudvikling er en følge af profilen i de aftalte lønstigninger. I den private sektor var lønudviklingen 2,7 pct. i henhold til Danmarks Statistiks standardberegnete lønindeks. Det er 0,2 pct.-point over udviklingen i 3. kvartal 2018, og 0,2 pct.-point over udviklingen på DA-området. For 2018 som helhed var lønudviklingen i den private sektor 2,5 pct., hvilket er på niveau med DA og helt på linje med forventningerne.

Tabel 1. Oversigt over lønstigningerne, udvalgte områder

	2. kvrt. 2017	3. kvrt. 2017	4. kvrt. 2017	1. kvrt. 2018	2. kvrt. 2018	3. kvrt. 2018	4. kvrt. 2018
	----- Årlig ændring i pct. -----						
DA området	2,4	2,3	2,2	2,3	2,6	2,5	2,5
Privat sektor	2,3	2,4	2,2	2,5	2,4	2,5	2,7
Offentlig sektor	2,2	2,0	1,5	1,0	0,5	1,7	2,4
Kommuner	2,5	2,2	1,4	0,3	0,1	1,4	2,1
Regioner	2,3	2,0	1,4	0,3	0,1	1,5	2,1
Staten	1,6	1,5	1,7	2,8	1,6	2,7	3,1
Forbrugerpriser	0,8	1,5	1,3	0,6	1,0	0,9	0,8

Anm.: Lønudviklingen i privat og offentlig sektor er baseret på Danmarks Statistiks standardberegnete lønindeks.
Kilde: Danmarks Statistik og DA's KonjunkturStatistik.

Inflationen var 0,8 pct. i 4. kvartal 2018. Det betyder, at reallønsfremgangen for både ansatte i kommuner og ansatte i regioner var 1,3 pct., mens den var 2,3 pct. for ansatte i staten. Reallønsfremgangen er for de offentlige grupper tiltaget fra 3. til 4. kvartal.

Tabel 1 viser udviklingen i Danmarks Statistiks standardberegnete lønindeks, som blev offentliggjort første gang med statistikken for 3. kvartal 2018. Det nye og forbedrede indeks tager hånd om problemet med sammensætningseffekter i det hidtidige indeks. Det standardberegnete lønindeks indebærer gennemsnitligt en højere lønudvikling i den private sektor end det hidtidige lønindeks, og viser en lønudvikling ganske tæt på opgørelsen for DA-området. Lønudviklingen baseret på det hidtidige, implicite, indeks ligger fortsat under. Omvendt viser det nye lønindeks gennemsnitligt en lidt lavere lønudvikling i de offentlige delsektorer, end det hidtidige indeks.

Den private lønudvikling

I 4. kvartal 2018 var lønudviklingen i den private sektor på 2,7 pct., baseret på Danmarks Statistiks standardberegnete lønindeks. Det er 0,2 pct.-point over udviklingen på DA-området. Inden for den private sektor havde hovedbranchen *administration, undervisning og sundhed* den højeste lønstigningstakt på 3,4 pct. Herunder havde

delbranchen *undervisning* den højeste lønstigningstakt på 4,5 pct. Omvendt havde hovedbranchen *industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed*, med en lønstigningstakt på 2,3 pct., den laveste lønstigningstakt. Danmarks Statistiks implicitte lønindeks viste en udvikling på 2,2 pct. i 4. kvartal 2018, jf. tabel 2.

Tabel 2. Lønudvikling i den private sektor iht. Danmarks Statistik

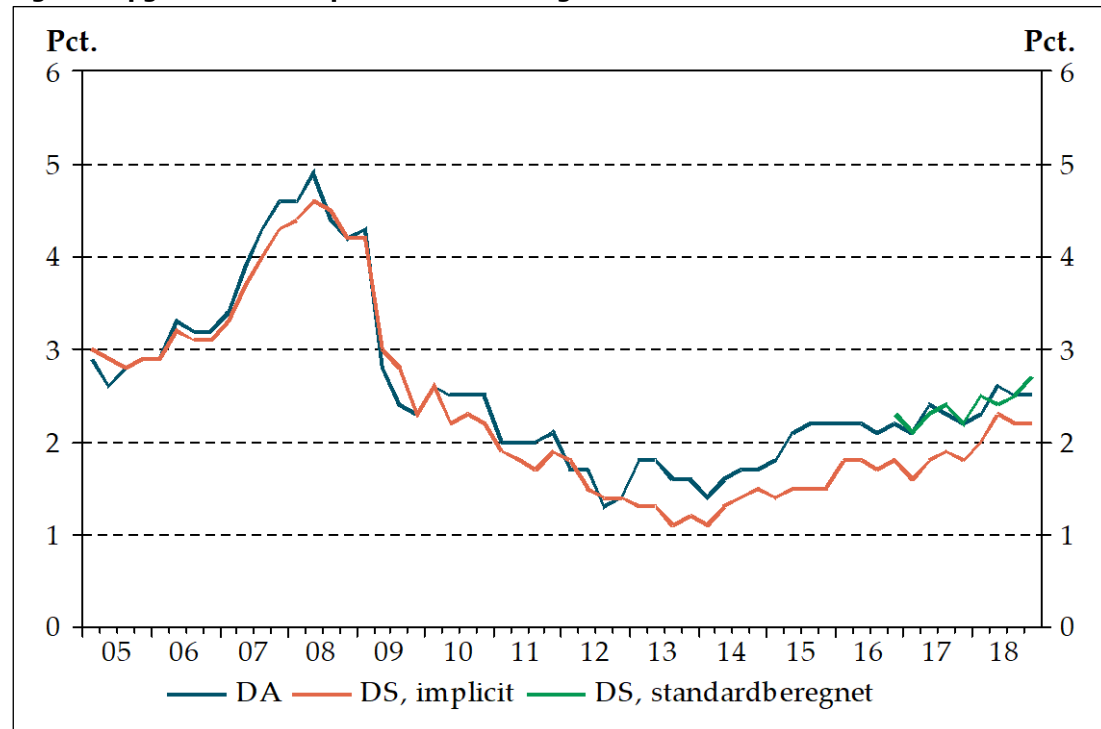
	4. kvrt. 2017	1. kvrt. 2018	2. kvrt. 2018	3. kvrt. 2018	4. kvrt. 2018
	----- Årlig ændring i pct. -----				
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	2,2	2,1	2,2	2,2	2,3
Bygge og anlæg	2,8	3,1	3,4	2,8	3,1
Handel og transport mv.	2,4	2,8	2,8	2,6	2,5
Information og kommunikation	2,1	2,8	2,0	2,4	2,6
Finansiering og forsikring	1,9	2,3	2,0	2,2	2,7
Ejendomshandel og udlejning	3,1	2,3	4,3	3,1	3,0
Erhvervs-service	1,5	1,8	1,7	2,5	2,9
Administration, undervisning og sundhed	2,1	3,2	2,6	2,3	3,4
Kultur, fritid og anden service	1,6	2,3	2,7	2,9	3,2
I alt	2,2	2,5	2,4	2,5	2,7
I alt, implicit	1,8	2,0	2,3	2,2	2,2

Anm.: De enkelte hovedbrancher og *I alt* viser den årlige ændring i det standardberegnete lønindeks, mens *I alt, implicit* viser ændringen i det implicitte lønindeks.

Kilde: Danmarks Statistik.

Lønudviklingen baseret på det standardberegnete lønindeks for den private sektor udviser ikke en systematisk forskel til lønstigningstakten opgjort for DA-området. Udviklingen i det implicitte lønindeks har derimod ligget under DA's lønudvikling siden 2013, med en gennemsnitlig forskel på godt 0,4 pct.-point. Også i 4. kvartal 2018 ligger lønudviklingen i det implicitte lønindeks 0,3 pct.-point under DA's lønudvikling, jf. figur 1.

Figur 1. Opførelser af den private lønudvikling

Anm.: *DS implicit* er baseret på summariske indeks og er således påvirket af de ansattes fordeling på køn, alder, anciennitet, løntrin, arbejdsfunktion, branche, geografisk område mv. *DS standardberegnet* og DA's lønudvikling i mindre grad påvirket af sammensætningseffekter. Der er kun data for den standardberegnete lønudvikling fra 4. kvartal 2016.

Kilde: Danmarks Statistik og DA's Konjunktur Statistik.

Boks 1. Det standardberegnete lønindeks

Danmarks Statistik offentliggjorde med 3. kvartal 2018 et nyt lønindeks, kaldet det standardberegnete lønindeks. Det hidtidige indeks hedder nu det implicitte lønindeks og offentliggøres også fortsat.

Det standardberegnete lønindeks løser et problem i Danmarks Statistiks hidtidige lønindeks. I det hidtidige, implicitte, lønindeks bliver udviklingen beregnet på gennemsnit af hele populationen, og skift i medarbejdersammensætningen kan dermed påvirke lønudviklingen. Fx vil et skift i retning af flere højtlønnede på bekostning af færre lavtlønnede i sig selv øge gennemsnitslønnen, også uden at den højtlønnede gruppe eller den lavtlønnede gruppe oplever en stigning i lønnen. Det standardberegnete lønindeks er baseret på gennemsnit for ensartede medarbejdergrupper, der så vægtes sammen til et nyt lønindeks. Det betyder, at eventuelle sammensætningseffekter ikke får lov at slå igennem på lønstigningen. Det er dermed et mere retvisende billede på lønudviklingen for lønmodtagerne i de enkelte sektorer.

De nye tal viser et noget andet billede af lønudviklingen i sektorerne, end det hidtidige. De private lønstigninger er således højere med det nye lønindeks, mens lønudviklingen i den offentlige sektor er lidt lavere, når man ser på gennemsnittet over de offentliggjorte kvartaler.

Den private lønudvikling er gennemsnitligt ca. 0,4 pct.-point højere med det standardberegnete lønindeks end med det implicitte, når man ser på perioden siden 4. kvartal 2016, jf. tabel A. Den private lønudvikling er dermed stort set på niveau med udviklingen på DA-området.

I forhold til de offentlige delsektorer er den gennemsnitlige lønudvikling opgjort ved det standardberegnete lønindeks lidt lavere end ved det implicitte lønindeks. Således er den statslige lønudvikling gennemsnitligt omkring 0,1 pct.-point lavere, mens den kommunale og den regionale lønudvikling er gennemsnitligt hhv. 0,2 og 0,3 pct.-point lavere, jf. tabel A.

Tabel A. Lønstigninger med det standardberegnete og implicitte lønindeks

	1. kv. 2018	2. kv. 2018	3. kv. 2018	4. kv. 2018	Gns. 4. kv. '16 - 4. kv. '18
Standardberegnet	<i>Årlig ændring i pct.</i>				
Privat sektor	2,5	2,4	2,5	2,7	2,4
Kommuner	0,3	0,1	1,4	2,1	1,6
Regioner	0,3	0,1	1,5	2,1	1,6
Staten	2,8	1,6	2,7	3,1	1,9
Implicit					
Privat sektor	2,0	2,3	2,2	2,2	2,0
Kommuner	0,4	0,2	1,3	2,1	1,8
Regioner	0,7	0,4	2,0	2,4	1,9
Staten	3,0	1,8	3,0	3,1	2,0

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Lønudviklingen i den offentlige sektor

Lønstigningstakten på baggrund af det standardberegnete lønindeks for ansatte i staten tiltog fra 2,7 pct. i 3. kvartal 2018 til 3,1 pct. i 4. kvartal 2018, mens lønstigningstakten baseret på det implicitte lønindeks steg fra 3,0 pct. til 3,1 pct. De to indeks giver således anledning til samme overordnede lønstigningstakt for statsansatte i 4. kvartal 2018. Den højeste branchevise lønstigning i staten i 4. kvartal var 3,4 pct. inden for *forskning og udvikling*. *Forskning og udvikling* har haft den højeste lønstigningstakt inden for staten i alle kvartalerne siden 4. kvartal 2016. Den laveste lønudvikling var inden for *kultur, fritid og anden service*, hvor lønnen steg med 2,2 pct., svarende til udviklingen i 3. kvartal, jf. tabel 3.

Tabel 3. Lønudvikling i staten

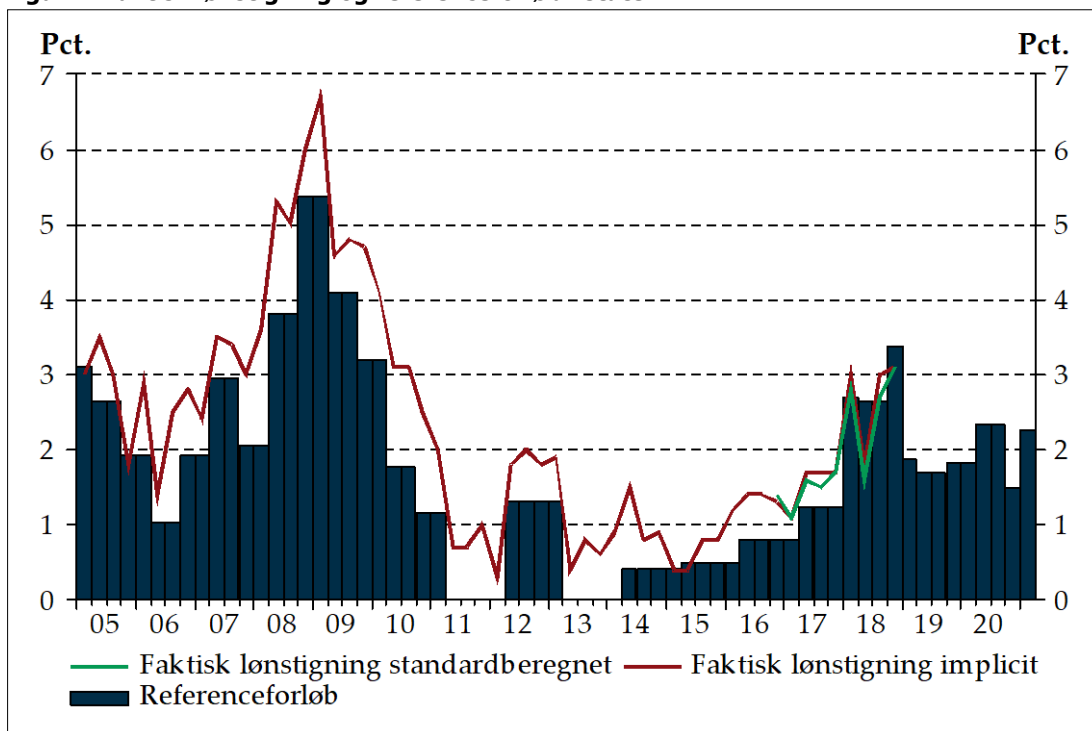
	4. kvrt. 2017	1. kvrt. 2018	2. kvrt. 2018	3. kvrt. 2018	4. kvrt. 2018
	----- Årlig ændring i pct. -----				
Forskning og udvikling	2,1	3,2	2,5	3,3	3,4
Administration, forsvar og politi	1,6	3,1	1,8	3,0	3,3
Undervisning	1,7	2,8	1,5	2,7	3,1
Kultur, fritid og anden service	0,9	1,9	2,3	2,2	2,2
I alt	1,7	2,8	1,6	2,7	3,1
I alt implicit	1,7	3,0	1,8	3,0	3,1

Anm.: De enkelte brancher og *I alt* viser den årlige ændring i det standardberegne lønindeks, mens *I alt implicit* viser ændringen i det implicite lønindeks.

Kilde: Danmarks Statistik.

Alle tre delsektorer i den offentlige sektor lå væsentligt under deres referenceforløb i 2. kvartal 2018. Det skyldes det langvarige forhandlingsforløb ved overenskomstfornyelserne i foråret 2018, hvilket indebærer, at den aftalte lønstigning pr. 1. april 2018 først kom med tilbagevirkende kraft i juni, og dermed først indgår i lønstigningstakten fra 3. kvartal 2018.

Derudover afspejler profilen for de faktiske lønstigninger i høj grad profilen for de aftalte lønstigninger. For den statslige lønudvikling er der dertil typisk en vis positiv reststigning. I 4. kvartal 2018 lå den faktiske lønudvikling imidlertid knap 0,3 pct.-point under referenceforløbet, hvilket bl.a. kan henføres til forsinkelse i udmøntningen af organisationspuljerne, jf. figur 2.

Figur 2. Faktisk lønstigning og referenceforløb i staten

Anm.: Referenceforløbet er defineret som summen af generelle lønstigninger, centrale puljer, udmøntning fra reguleringsordningen, lokal- og chefløn samt feriefridage. Omkostningsvirkningen ved et ikke-lønregulerende element af aftalen er ikke en del af referenceforløbet, men indgår i beregningen af reguleringsordningen.

Lønudviklingen i 2. kvartal 2018 er ekstraordinært lav, da den aftalte lønstigning pr. 1. april først kom med tilbagevirkende kraft i juni måned. Det skyldes den sene afslutning af overenskomstforhandlingerne.

Kilde: Danmarks Statistik og Statistikudvalget samt egne beregninger.

Lønstigningstakten baseret på det standardberegne lønindeks for kommunalt ansatte tiltog fra 1,4 pct. i 3. kvartal 2018 til 2,1 pct. i 4. kvartal, mens lønstigningen baseret på det implicitte lønindeks steg fra 1,3 pct. til 2,1 pct. De to indekser viser dermed samme overordnede lønstigningstakt for kommunerne i 4. kvartal 2018. Den højeste branchevise lønstigning i kommunerne i 4. kvartal var i *kultur og fritid*, hvor lønnen steg med 2,6 pct., mens den laveste lønstigning på 1,9 pct. var inden for *sociale institutioner*. *Sociale institutioner* har haft de laveste lønstigninger i kommunerne i hele 2018. De øvrige brancher så lønstigninger mellem 2,2 og 2,4 pct. i 4. kvartal 2018, *jf. tabel 4*.

Tabel 4. Lønudvikling i kommunerne

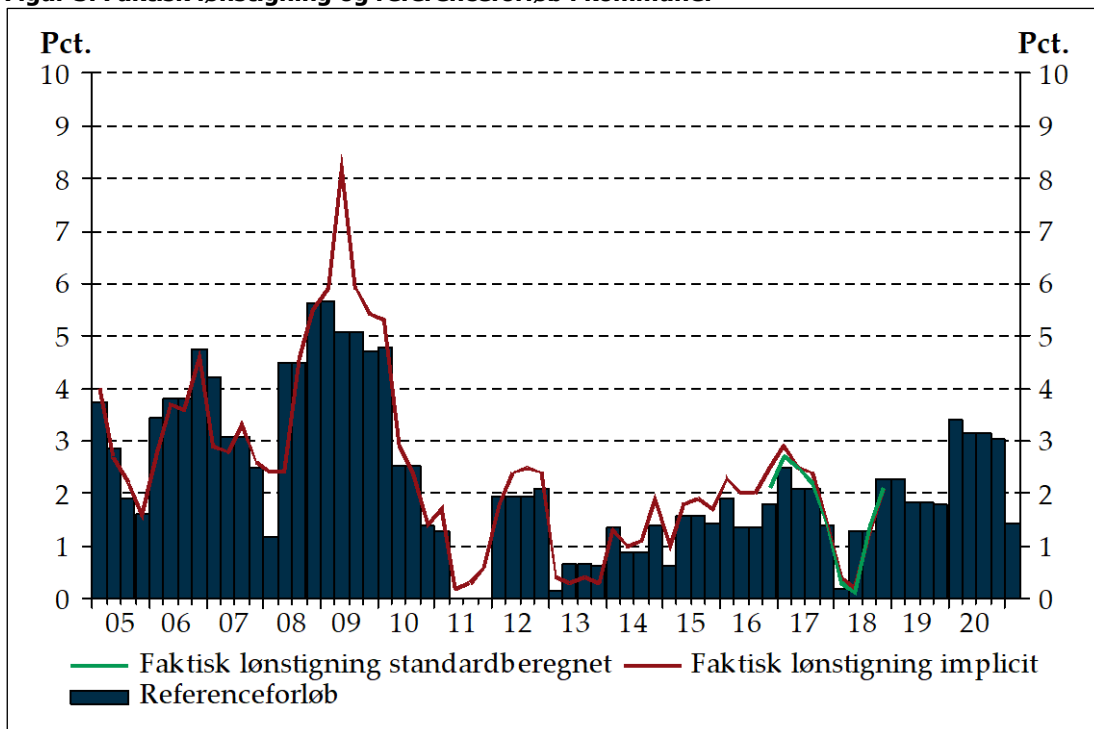
	4. kvrt. 2017	1. kvrt. 2018	2. kvrt. 2018	3. kvrt. 2018	4. kvrt. 2018
	----- Årlig ændring i pct. -----				
Rengøring og anden operationel service	1,6	0,2	0,2	1,5	2,2
Administration	2,2	1,0	0,7	1,8	2,4
Undervisning	1,3	0,2	0,2	1,5	2,4
Sundhedsvæsen	1,1	0,4	0,1	1,5	2,3
Sociale institutioner	1,3	0,2	-0,1	1,1	1,9
Kultur og fritid	1,4	0,4	0,4	1,4	2,6
I alt	1,4	0,3	0,1	1,4	2,1
I alt implicit	1,5	0,4	0,2	1,3	2,1

Anm.: De enkelte brancher og *I alt* viser den årlige ændring i det standardberegne lønindeks, mens *I alt, implicit* viser ændringen i det implicitte lønindeks.

Kilde: Danmarks Statistik.

Den faktiske lønudvikling i kommunerne var 0,2 pct.-point lavere end referenceforløbet i 4. kvartal 2018, *jf. figur 3*.

Figur 3. Faktisk lønstigning og referenceforløb i kommuner

Anm.: Referenceforløbet er defineret som summen af generelle lønstigninger, centrale puljer, udmøntning fra reguleringsordningen, lokal- og cheføn samt feriefridage. Regionale lønindeks er udskilt fra 2008.

Lønudviklingen i 2. kvartal 2018 er ekstraordinært lav, da den aftalte lønstigning pr. 1. april 2018 først kom med tilbagevirkende kraft i juni måned. Det skyldes den sene afslutning af overenskomstforhandlingerne.

Kilde: Danmarks Statistik og Statistikudvalget samt egne beregninger.

Lønudviklingen for ansatte i regionerne baseret på standardberegnete lønindeks tiltog fra 1,5 pct. i 3. kvartal 2018 til 2,1 pct. i 4. kvartal 2018, mens udviklingen baseret på det implicitte lønindeks tiltog fra 2,0 pct. til 2,4 pct. Den største lønstigning i regionerne i 4. kvartal 2018 var 3,0 pct. og fandt sted inden for *administration*. Den laveste regionale lønstigning i 4. kvartal var inden for *sociale institutioner* med 1,7 pct. *Sundhedsvæsen*, som udgør hovedbranchen for de regionalt ansatte, havde en lønudvikling på 2,1 pct., jf. tabel 5.

Tabel 5. Lønudviklingen i regioner

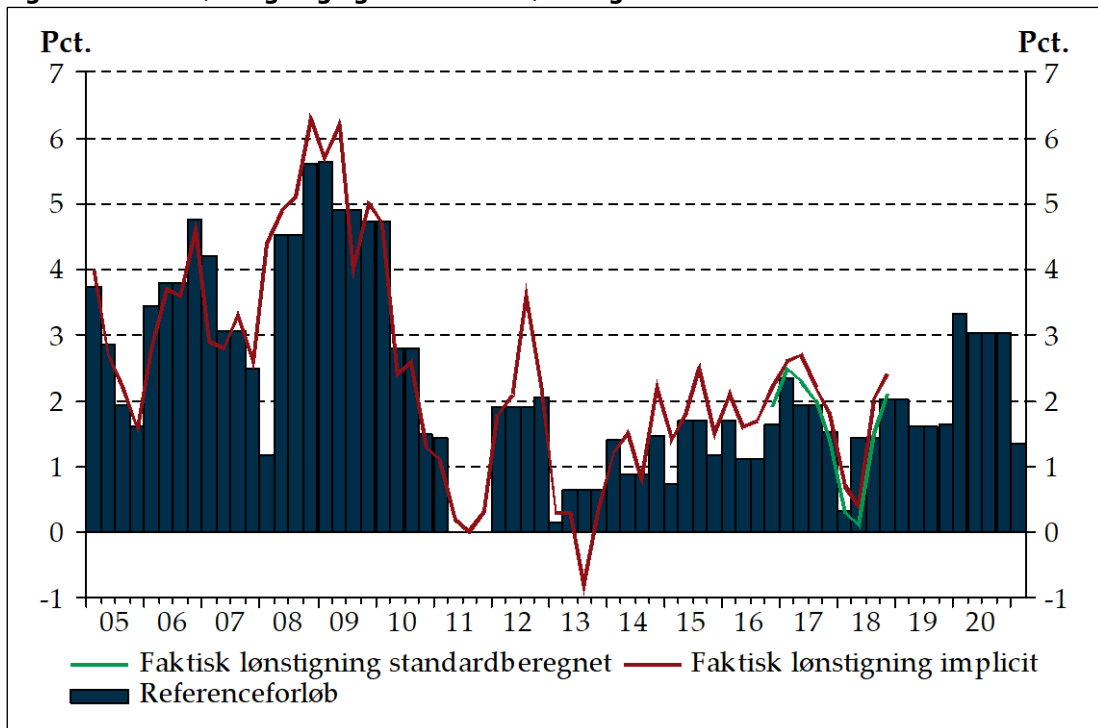
	4. kvrt. 2017	1. kvrt. 2018	2. kvrt. 2018	3. kvrt. 2018	4. kvrt. 2018
	----- Årlig ændring i pct. -----				
Rengøring og anden operationel service	0,3	-0,5	-0,8	1,9	2,6
Administration	0,8	0,3	0,3	1,5	3,0
Undervisning	1,5	0,1	0,5	0,6	1,8
Sundhedsvæsen	1,4	0,2	0,0	1,5	2,1
Sociale institutioner	2,1	0,8	0,4	1,4	1,7
I alt	1,4	0,3	0,1	1,5	2,1
I alt implicit	1,8	0,7	0,4	2,0	2,4

Anm.: De enkelte brancher og *I alt* angiver den årlige ændring i det standardberegnete lønindeks, mens *I alt, implicit* angiver ændringen i det implicitte lønindeks.

Kilde: Danmarks Statistik.

Lønudviklingen i regionerne lå i 4. kvartal 2018 0,1 pct.-point over referenceforløbet, i henhold til det standardberegnete indeks, mens det implicitte indeks gav anledning til en lønudvikling 0,4 pct.-point over referenceforløbet, jf. figur 4.

Figur 4. Faktisk lønstigning og referenceforløb i regioner

Anm.: Referenceforløbet er defineret som summen af generelle lønstigninger, centrale puljer, udmøntning fra reguleringsordningen, lokal- og chefløn samt feriefridage. Regionale lønindeks er udskilt fra 2008.

Lønudviklingen i 2. kvartal 2018 er ekstraordinært lav, da den aftalte lønstigning pr. 1. april 2018 først kom med tilbagevirkende kraft i juni måned. Det skyldes den sene afslutning af overenskomstforhandlingerne.

Kilde: Danmarks Statistik og Statistikudvalget samt egne beregninger.

Udmøntningen af reguleringsordningerne

En vigtig del af de offentlige overenskomster er de reguleringsordninger, der skal sikre en mere parallel lønudvikling for privatansatte og offentligt ansatte. Der er en reguleringsordning for staten, en for regionerne og en for kommunerne. Reguleringsordningerne er med overenskomstfornyelserne i 2018 igen symmetrisk.

Kort sagt betyder reguleringsordningerne, at der gennemføres en lønregulering, hvis lønstigningerne på det offentlige arbejdsmarked adskiller sig fra lønstigningerne på det private. Hvis lønnen på det private område eksempelvis stiger med 1 pct.-point mere end de kommunale lønninger, udløses en ekstraordinær lønstigning på 0,8 pct.-point til de kommunalt ansatte. Omvendt hvis de kommunale lønstigninger er højere end de private.

Reguleringsordningerne er aktuelt baseret på Danmarks Statistiks implicitte lønindeks. I den seneste overenskomstperiode lå den private lønudvikling opgjort ved dette indeks lavere end var forventet ved overenskomstfornyelsen i 2015. Det samme har været tilfældet i 2018.

Den kommunale reguleringsordning udmøntes den 1. oktober i året og baseres på udviklingen i fire kvartaler. Udmøntning af reguleringsordningen for 2018 blev opgjort til -0,14 pct. Den aftalte stigning i de kommunale lønninger var 1,33 pct., hvoraf 0,03 pct.-point vedrører puljer, og den samlede lønstigning pr. 1. oktober 2018 blev da 1,19 pct.

Udmøntningerne fra den regionale reguleringsordning falder også i oktober i året og baseres på fire kvartalers udvikling i den regionale lønudvikling, hvorfor udmøntningerne afviger fra de kommunale. Udmøntningen af den regionale reguleringsordning for 2018 blev opgjort til -0,27 pct. Den aftalte lønstigning på det regionale område var 1,20 pct., hvorved den samlede lønstigning i regionerne var 0,93 pct. den 1. oktober 2018.

Udmøntningen af den statslige reguleringsordning sker den 1. april i året og baseres på udviklingen i de private og de statslige lønninger for 3. kvartal året før. Udmøntningen af reguleringsordningen pr. 1. april 2019 er -0,35 pct., hvilket sammenlagt med den aftalte lønstigning på 1,30 pct., giver en samlet lønstigning i staten på 0,95 pct. d. 1. april 2019, *jf. tabel 6*.

Tabel 6. Generelle lønstigninger og reguleringsordninger, 2018-2021

Kommuner	2018		2019		2020/2021			I alt
	1. apr.	1. okt.	1. apr.	1. okt.	1. jan.	1. apr.	1. okt.	
	----- pct. -----							
Generelle lønstigninger mv.	1,10	1,30		1,00	1,60	0,40	0,70	6,10
Puljer mv.		0,03	0,65					0,68
Reguleringsordning		-0,14		0,34			0,36	0,56
I alt	1,10	1,19	0,65	1,34	1,60	0,40	1,06	7,34
Reststigning		0,20		0,20		0,20		0,60
Samlet lønudvikling	2,49		2,19		3,26			7,94
Regioner	1. apr.	1. okt.	1. apr.	1. okt.	1. jan.	1. apr.	1. okt.	I alt
	----- pct. -----							
Generelle lønstigninger	1,10	1,20		1,00	1,70	0,40	0,70	6,10
Puljer mv.			0,69					0,69
Reguleringsordning		-0,27		0,42			0,37	0,52
I alt	1,10	0,93	0,69	1,42	1,70	0,40	1,07	7,31
Reststigning		0,20		0,20		0,20		0,60
Samlet lønudvikling	2,23		2,31		3,37			7,91
Stat	1. apr.	1. okt.	1. apr.	1. okt.	1. apr. 2020	1. feb. 2021		I alt
	----- pct. -----							
Generelle lønstigninger mv.	0,80	0,50	1,30	0,86	1,46	0,68		5,60
Puljer og andre formål		0,53						0,53
Reguleringsordning	0,33		-0,35		0,02	0,10		0,10
I alt	1,13	1,03	0,95	0,86	1,48	0,78		6,23
Reststigning		0,4		0,50		0,50		1,40
Samlet lønudvikling	2,56		2,31		2,76			7,63

Anm.: Puljer mv. inkluderer bl.a. organisationspuljer og rekrutteringspuljer. Udmøntningerne af alle reguleringsordningerne for 2018 og for staten i 2019 er beregnet og kan dermed afvige fra overenskomstparternes skøn. De øvrige udmøntninger af reguleringsordningerne er baseret på skøn ved overenskomstindgåelsen. Reststigningen for 2018 i staten er baseret på udviklingen i 3. kvartal 2018. De øvrige reststigninger er skønnet af overenskomstparterne ved indgåelsen af forligene.

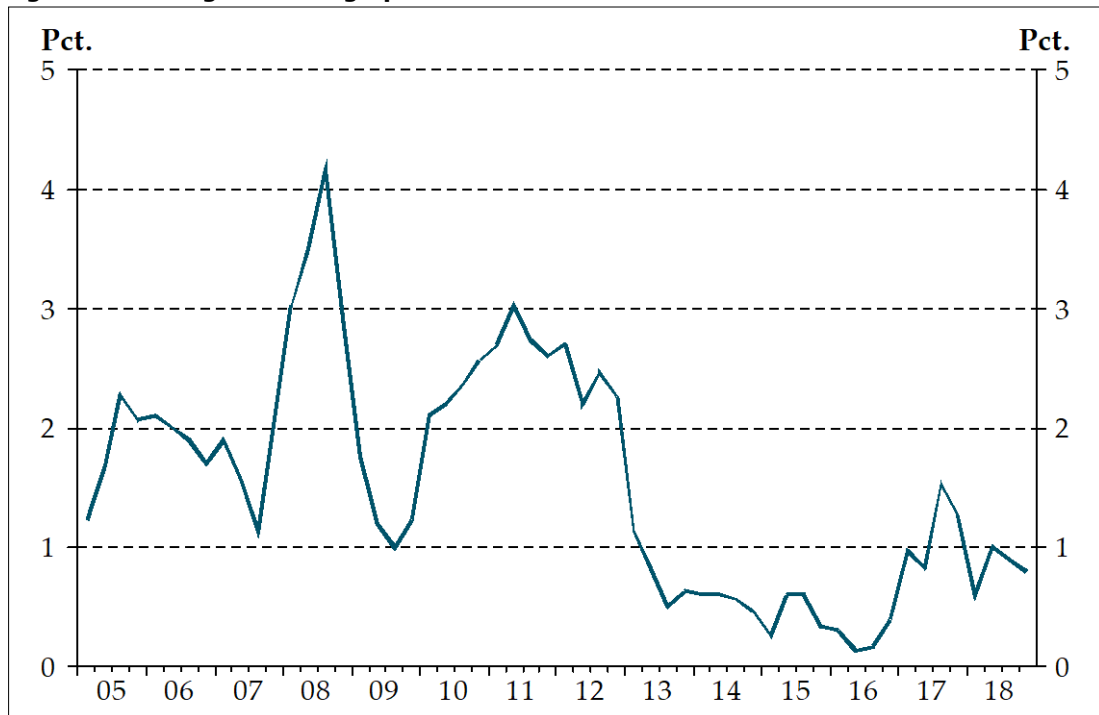
Kilder: Forlig mellem innovationsministeren og CFU, forlig mellem KL og Forhandlingsfællesskabet, forlig mellem RLTN og Forhandlingsfællesskabet samt Danmarks Statistik og egne beregninger.

Udviklingen i reallønnen

Reallønnen angiver, hvor meget lønstigningen overstiger inflationen. Den er dermed et mål for den reelle forbedring i købekraft som følge af lønudviklingen.

I 4. kvartal 2018 lå inflationen på 0,8 pct., hvilket var et fald på 0,1 pct.-point i forhold til 3. kvartal, *jf. figur 5*.

Figur 5. Udviklingen i forbrugerpriserne

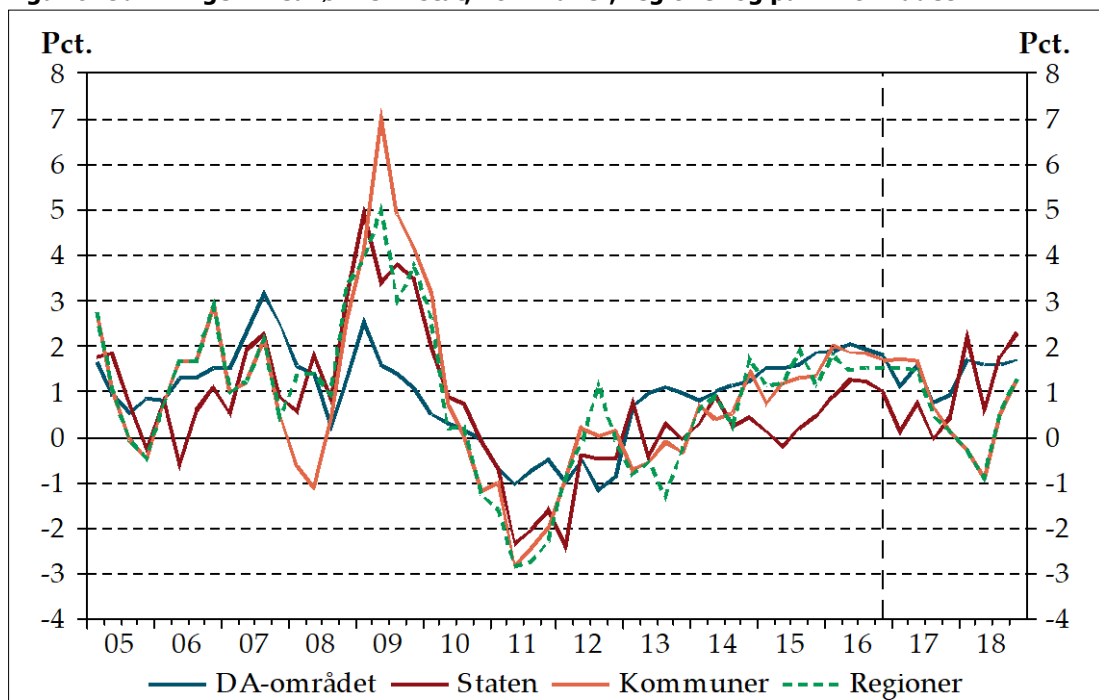

Kilde: Danmarks Statistik.

De privatansatte på DA-området havde i 4. kvartal 2018 en stigning i reallønnen på 1,7 pct., hvilket er en stigning på 0,1 pct.-point i forhold til reallønsstigningen i forrige kvartal, *jf. figur 6*.

Den årlige ændring i reallønnen for ansatte i staten var 2,3 pct. i 4. kvartal 2018, mens den for både ansatte i kommunerne og regionerne var på 1,3 pct., *jf. figur 6*.

Figur 6. Udviklingen i reallønnen i stat, kommuner, regioner og på DA-området

Anm.: Først fra 2008 skelnes mellem lønudviklingen for ansatte i kommunerne og for ansatte i regionerne. Den lodrette stiplede linje ved 4. kvartal 2016 indikerer, at Staten, Kommuner og Regioner skifter til at vise udviklingen i det standardberegne lønindeks.

Kilde: Danmarks Statistik, DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.